ЛОГІКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Логіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми Економіка підприємства, спеціальності 051 Економіка.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні закони та форми мислення традиційної логіки.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна «Логіка» тісно пов'язана з навчальними дисциплінами «Філософія», «Історія та культура України», «Правознавство», «Соціологія», «Політологія», «Психологія», «Юридична деонтологія», «Юридична конфліктологія».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Логіка» є формування теоретичної та методологічної основи для розвитку і вдосконалення логічної культури та інтелектуальних здібностей здобувачів вищої освіти, забезпечення ефективним логічним інструментарієм для розв'язування професійних завдань практичного характеру.

1.2. Основні завдання вивчення навчальної дисципліни «Логіка» є розуміння основ правильного логічного мислення, законів та форм логічного мислення, виявлення та аналіз структурних елементів понять, суджень, умовиводів, доведення та спростування, їх застосування для аналізу професійних практичних ситуацій.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні **компетентності:**

для спеціальності 051 Економіка:

- *загальні:*

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

- *фахові:* відсутні.

Програмні результати навчання:

ПРН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

На вивчення навчальної дисципліни «Логіка» відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і значення логіки

Основні значення поняття «логіка». Визначення предмета науки логіки: поняття логічної форми та логічного закону. Основні поняття і категорії формальної логіки.

Особливості формальної логіки як науки. Поняття про основний метод науки логіки – метод формалізації. Поняття методу формалізації у широкому та у вузькому значенні слова. Історичний розвиток методу формалізації та його вплив на становлення історичних типів науки логіки.

Характеристика основних історичних етапів розвитку науки логіки: традиційна (арістотелівска) логіка і символічні (класичні і некласичні) логіки.

Місце науки логіки в системі філософських наук. Значення культури логічного мислення в пізнавальному процесі та в життєдіяльності людини.

Тема 2. Основні закони традиційної логіки

Загальна характеристика логічного закону. "Логічний закон" в традиційній (арістотелівській) і в сучасних символічних (класичній та некласичній) логіках.

Основні формально-логічні закони: закон тотожності, закон несуперечності, закон виключеного третього, закон достатньої підстави (визначення, формальні вирази, особливості вимог, логічні помилки при порушенні даних законів).

Тема 3. Поняття як форма логічного мислення

Загальна характеристика поняття як форми мислення. Поняття, слово, термін. Логічна структура поняття. Види понять по змісту і об’єму.

Логічні операції над змістом поняття: визначення (дефініція) поняття.

Логічна характеристика об’єму поняття: логічний клас (множина), підклас (підмножина), елемент класу (елемент множини). Види класів. Відношення між поняттями по об’єму та їхнє графічне зображення за допомогою кіл Ейлера. Логічні операції над об’ємами понять: поділ поняття (розбиття класу на підкласи), класифікація. Операції над класами (об’єднання класів, переріз класів, доповнення класів).

Логічні операції над змістом та об’ємом поняття: обмеження і узагальнення поняття.

Тема 4. Судження та його склад. Види суджень

Загальна характеристика судження. Відмінності між судженням і реченням. Питання і судження. Зміст і форма суджень. Структура судження (суб’єкт, предикат, логічна зв’язка). Представлення структури суджень за допомогою формул. Просте і складне судження. Прості судження, їх види та структура. Атрибутивні, релятивні та екзистенцій ні судження. Види атрибутивних суджень. Об’єднана класифікація простих категоричних суджень: загальностверджувальні (А), загальнозаперечувальні (Е), частково стверджувальні (І), частковозаперечувальні (О). Розподіл термінів у судженні. Логічні змінні і логічні постійні. Квантори і пропозиційні функції в судженнях. Поділ суджень за змістом предиката. Поділ суджень за модальністю. Сутність і характеристика відношень між судженнями (за логічним квадратом): протилежності (контрарності), підпротилежності (підконтрарності), суперечності, (контрадикторності), підпорядкування. Відношення еквівалентності (рівнозначності). Складні судження. Поділ складних суджень за типом логічних відношень. Умовні, кон’юнктивні, диз’юнктивні, еквівалентні судження. Еквівалентні судження і тавтологічні речення. Табличне визначення основних логічних сполучників. Логічні операції над судженнями: обернення, перетворення, протиставлення суб’єкту, протиставлення предикату.

Тема 5. Умовивід – складна форма логічного мислення. Види умовиводів

Загальна характеристика умовиводу. Структура умовиводу. Принцип логічного слідування в умовиводах. Поняття необхідного та ймовірнісного умовиводу. Загальні правила умовиводу.

Дедуктивний умовивід. Умовиводи логіки висловлювань: правила виводів логіки висловлювань, види умовиводів логіки висловлювань.

Умовиводи логіки предикатів. Безпосередні умовиводи. Опосередковані умовиводи. Простий категоричний силогізм.

Скорочені та складні умовиводи: ентимема, полісилогізм, епіхейрема.

Ймовірнісні умовиводи. Поняття ймовірності.

Індукція як різновид ймовірнісного умовиводу. Види індукції. Методи наукової індукції. Логічні помилки в індуктивних умовиводах.

Аналогія як різновид ймовірнісного умовиводу. Види аналогії. Логічні помилки в умовиводах по аналогії.

Умови підвищення степені достовірності висновків у ймовірнісних умовиводах.

Тема 6. Логічні основи теорії аргументації

Поняття про аргументацію. Доведення та його види. Критика та її види. Спростування як окремий випадок критики. Правила, помилки, хитрощі в аргументації та критиці.

Тема 7. Доведення і спростування

Загальна характеристика доведення та спростування як операцій обґрунтування висловлювань на істинність або на хибність. Структура доведення та спростування. Вимоги логіки до аргументів.

Види доведень та спростувань. Способи спростувань. Правила доведення та спростування і логічні помилки, що виникають при їх порушенні.

Тема 8. Гіпотеза як форма розвитку наукових знань

Загальна характеристика гіпотези. Визначення поняття «гіпотеза». Види гіпотез. Побудова гіпотези (версії). Перевірка гіпотези (версії).

3. Рекомендовані джерела інформації

1. Алфьоров С.М. Логіка для юристів: навч. посіб. – К.: КНТ: Дакор, 2011. – 136 с.
2. Антюшин С.С. Логика : учеб. пособие. – М. : РАП, 2008. – 339 с.
3. Бандурка О.М. Юридична логіка : підручник. – Х.: Золота миля, 2011. – 224 с.
4. Жеребкін В.Є. Логіка: підручник– Київ: Т-во «Знання», 2002. – 255 с.
5. Ивин А.А. Логика для юристов: учеб. пособ. – М.: Гардарики, 2004. – 288 с.
6. Карамишева Н.В. Логіка. Пізнання. Посібник для студентів та аспірантів. – Львів: Астролябія, 2002. – 352 с.
7. Конверский А.Е. Логика традиционная и современная: учеб. – М.: Идея-Пресс, 2010. – 380 с.
8. Конверський А.Е. Логіка: підручник. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – 304 с.
9. Логіка для юристів (кредитно-модульний курс): навч. посіб. – Л.: Новий Світ-2000, 2011. – 216 с.
10. Логіка: підручник для студентентів вищих навчальних зщакладів. – Х.: Право, 2005. – 208 с.
11. Ткаченко А.А., Толок В.О. Основи науки логіки: навч. посібник. – Запоріжжя: Дике поле, 2001. – 378 с.
12. Тофтул М.Г. Логіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр «Академія», 1999. – 336 с.
13. Тягло О.В. Критичне мислення: навч. посіб. – Х.: Основа, 2008. – 189 с.

14. Шенгерій Л.М. Логіка: навчальний посібник. Полтава : РВВ ПДАА, 2011. – 208 с.

15. Щербина О.Ю. Логіка для юристів: Курс лекцій. – Вид. 3 – тє. – К.: Юридична думка, 2007. – 264 с.

16. Юридична аргументація. Логічні дослідження: колект. моногр. / за заг. ред. О. М. Юркевича. – Х.: Вид. Ванченко І. С., 2012. – 210 с.

17. Анисов А.М. Современная логика. – М. ИФ РАН, 2002. – 273 с.

18. Аристотель. Аналитики / пер. с греч. Б.А. Фохта. МН.: Современное слово, 1998. – 448 с.

19. Аристотель Метафизика / пер. с греч. А.В. Кубицкого // Аристотель . Сочинения : в 4 т. – М.: Мысль, 1976. – Т. 1. С. 63–367.

20. Арно А. Логика и искусство мыслить. – М.: Наука, 1991. – 331 с.

21. Бекон Ф. Великое восстановление наук. Соч.: в 2 т. – М.: Мысль, 1977. – Т. 1. – 297 с.

22. Зиновьев А.А. Комплексная логика. // Вопросы философии. – 2003. – №1. – С. 29–37.

23. Кэрролл Л. Логическая игра: пер. с англ. Ю.А. Данилова. – М.: Наука, 1991. – 192 с.

24. Кримський С.Б. Запити філософських смислів. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2003. – 240 с.

25. Кузина Е.Б. Практическая логика (Упражнения и задачи с объяснениями способов решения). – М.: Институт Международного права и экономики, 1996. – 158 с.

26. Лейбниц Г. Монадология // Соч.: в 4 т. – М.: Мысль, 1982. – Т. 1 –636 с. – С. 413–429.

27. Попович М.В. Логика и проблема рациональности. Акад. наук Украины. Ин-т философии. – К.: Наукова думка, 1993. – 191 с.

28. Пуанкаре А. О науке. – Ред. перев. Понтрягин Л.С. М.: Наука, 1983. – 558 с.

29. Шенгерій Л.М. Логіка та раціональність : монографія. – Полтава: ФОП Говоров С.В., 2009. – 223 с.

30. Сковиков, А.К. Логика: учебник и практикум для вузов. – Москва: Издательство Юрайт, 2015. – 575 с. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://stud.com.ua/57101/logika/logika

31. Ивин, А.А. Логика. Теория и практика: учебное пособие для бакалавров. – 4-е изд., испр. и доп. – Москва : Издательство Юрайт, 2014. – 387 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://stud.com.ua/48159/logika/logika

32. Ивин А.А. Логика для юристов: учеб. пособ. – М.: Гардарики, 2004. – 288 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://stud.com.ua/114764/logika/logika_dlya_yuristiv

33. Михалкин, Н.В. Основы логики: учебник и практикум для среднего профессионального образования. – 4-е изд., перераб. и доп. – Москва : Издательство

Юрайт, 2015. – 365 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://stud.com.ua/161936/logika/osnovi_logiki